

Kaip dėl elektroninių priemonių gali pagerėti viešieji pirkimai?

E. viešieji pirkimai reiškia, kad viešieji pirkimai atliekami elektroniniu būdu. Pranešimai apie pirkimus skelbiami internete (e. pranešimai), visi konkurso dokumentai skelbiami internete (e. prieiga prie konkurso dokumentų), tiekėjai teikia pasiūlymus viešiesiems pirkėjams ar perkančiosioms organizacijoms elektroniniu būdu (e. pateikimas) ir t. t.

Naudojantis elektroninėmis priemonėmis galima kur kas paprasčiau vykdyti viešuosius pirkimus, sumažinti atliekų ir pasiekti geresnių rezultatų (žemesnė kaina, geresnė kokybė), nes visoje bendrojoje rinkoje skatinama didesnė konkurencija.

Viešieji pirkėjai, kurie jau jau pradėjo naudotis elektroninėmis pirkimo priemonėmis, praneša, kad sąnaudos sumažėja 5–20 %. Turint omenyje visos ES viešųjų pirkimų rinkos dydį, kiekvieną kartą sutaupant 5 % į viešuosius biudžetus būtų galima grąžinti maždaug 100 mlrd. eurų.

E. viešieji pirkimai ES laipsniškai taps privalomi

Atsižvelgiant į elektroninių priemonių pranašumus, naujosiose direktyvose nustatyta, kad **palaipsniui e. viešuosius pirkimus naudoti taps privaloma**. Praktiškai tai reiškia, kad:

- iki 2016 m. kovo mėn. taps privaloma naudoti elektroninius pranešimus (skelbtini pranešimai bus siunčiami elektroniniu būdu) ir suteikti elektroninę prieigą prie konkurso dokumentų;
- iki 2017 m. kovo mėn. centrinėms perkančiosioms organizacijoms (viešiesiems pirkėjams, perkantiems kitų viešųjų pirkėjų vardu) taps privaloma pasiūlymus teikti elektroninėmis priemonėmis (e. pateikimas);
- iki 2018 m. rugsėjo mėn. pasiūlymų teikimas elektroninėmis priemonėmis (e. pateikimas) taps privalomas visoms perkančiosioms organizacijoms.

Visos įmonės turi turėti galimybę naudotis e. viešaisiais pirkimais

Naujosiose direktyvose konkrečiai nurodyta, kad naudojamos elektroninio ryšio priemonės ir įranga turėtų būti nediskriminacinės, visiems prieinamos ir tarpusavyje sąveikios. Tai reiškia, kad viešasis pirkėjas neturėtų riboti įmonių galimybių dalyvauti viešųjų pirkimų konkursuose. Pavyzdžiui, viešasis pirkėjas negali įpareigoti įmonių įsigyti retos programinės įrangos, kad jos galėtų dalyvauti konkursuose.

Elektroniniai parašai

Elektroniniai parašai viešuosiuose pirkimuose gali būti naudojami patvirtinti, kad pasiūlymą pateikusi įmonė iš tikrųjų yra ta įmonė, kuri ji teigia esanti. Daugeliu atveju elektroninis parašas taip pat naudojamas juo patvirtintam turiniui apsaugoti (šifravimas).

Naujosiose direktyvose valstybėms narėms palikta galimybė nuspręsti, ar jos reikalaus naudoti elektroninį parašą. Vis dėlto valstybės narės turėtų įvertinti įvairių saugumo reikalavimų proporcingumą. Dėl galimų sąveikos problemų naudoti elektroninį parašą nėra privaloma.

Siekiant padėti viešiesiems pirkėjams patvirtinti kitoje valstybėje narėje suteiktą elektroninį parašą, naujosiose direktyvose reikalaujama abipusio elektroninių parašų, paskelbtų patikimumo sąraše, pripažinimo. Kiekviena valstybė narė elektroninius parašus, kuriuos laiko patikimais, paskelbia patikimumo sąraše. Kiekviena valstybė narė turi pripažinti parašus, kuriuos kitos valstybės narės laiko patikimais.

E-Certis

E-Certis¹ yra **nemokama internetinė informacinė sistema** įmonėms ir perkančiosioms organizacijoms, kurioje pateikiama informacijos apie:

- įvairius *dokumentus, reikalingus* dalyvaujant viešųjų pirkimų konkurse kitoje šalyje,
- *pažymėjimus, kurių dažniausiai reikalaujama* ES rengiamuose konkursuose, kad būtų aišku, kokios informacijos prašoma ar kokia informacija teikiama, ir *nurodomi abiem pusėms priimtini atitikmenys*.

Naujosiose direktyvose reikalaujama, kad valstybės narės nuolat atnaujintų visą informaciją apie jų šalyje rengiamuose konkursuose reikalingus pažymėjimus. Tokiu būdu naudotojai gali būti tikri, kad sistemoje „e-Certis“ visuomet ras naujausius ir teisingus duomenis. Viešieji pirkėjai paprastai turėtų reikalauti sistemoje „e-Certis“ nurodytų rūšių pažymėjimų, kad iš įmonių jų neprašytų pernelyg daug.

Dinaminės pirkimo sistemos

Dinaminės pirkimo sistemos (DPS) – tai elektroninės sistemos, kurios viešiesiems pirkėjams suteikia galimybę patikrinti daug standartinių (tipinių) darbų, prekių ar paslaugų tiekėjų ir teikėjų, kurių galimybės jau yra patikrintos. Naujosiomis direktyvomis DPS reformuotos.

- Jos iš esmės **supaprastintos**.
- Įmonės gali **lengvai ir bet kuriuo metu** naudotis sistemomis jų galiojimo laikotarpiu.
- **Pranešimas**, kuriuo įmonės informuojamos apie įvairių DPS egzistavimą ir jų paskirtį, bus **skelbiamas nuolat**.

Elektroniniai aukcionai

Elektroninių aukcionų naudojimo **procedūra** iš esmės rengiama pagal tokias pačias taisykles kaip ir dabartinės.

Vykdant **konkrečią viešųjų pirkimų procedūrą**, kai pasiūlymai jau pateikti ir su jais susipažinta, gali būti pradėtas elektroninis aukcionas siekiant nustatyti už paprastai standartines prekes, darbus ar paslaugas **mokėtiną galutinę kainą**.

Elektroniniai katalogai

Elektroninis katalogas yra visiškai **nauja elektroninių viešųjų pirkimų priemonė**, parengta viešiesiems pirkėjams ir įmonėms. Naudodamosi elektroniniu katalogu įmonės gali teikti

¹ <http://ec.europa.eu/markt/ecertis/login.do?selectedLanguage=lt>

standartinio formato pasiūlymus. Pirkėjo e. viešųjų pirkimų sistema juos gali **jvertinti automatiškai** – dėl to taupomos lėšos ir didėja veiksmingumas.